

De Zandmotor is opgestart

Spannend! Wat gaat dit worden? Een nieuw recreatiegebied, dat intussen stiekem de duinnatuur verknoeit door veranderingen in de grondwaterhuishouding? Of een prachtig stukje kust- en strandbiotoop, vanwaaruit stuivend zand die duinen juist vitaliseert? De toekomst zal het leren.

Foto: RWS-Joop van Houdt.

MARC JANSSEN

Voor de kust van Zuid-Holland verrijst een groot kunstmatig schiereiland van opgespoten zand. Het wordt de 'zandmotor' genoemd: de leverancier van zandtransporten door de stromingen langs de Nederlandse kust. Wat nu een simpel idee lijkt, had in het verleden heel wat voeten in aarde.

Op 17 januari 2011 was het dan eindelijk zover: onder het toeziend oog van staatssecretarissen, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders werd de starthandeling verricht voor de aanleg van een schiereiland voor de kust van het Westland. Onder het motto 'bouwen met de natuur' werd meer dan 20 miljoen kuub zand in zee gestort ten behoeve van veiligheid, natuur en recreatie. De 'zandmotor' was een feit.

De geschiedenis van dit plan kent een lange historie. Het begint allemaal in 1976. De ontwikkelingsmaatschappij Polyzathe Groep presenteert het plan 'Dorp aan zee' voor de aanleg van een exclusieve bouwlocatie van 45 hectare voor de kust van Scheveningen. Dit plan wordt verder uitgewerkt en in 1979 presenteert ir. Svasek zijn plan onder de titel 'Bouwen met de natuur'. Dit plan behelst een landaanwinningproject van 2000 hectare van Hoek van Holland tot Scheveningen met ruimte voor woningen en nieuwe natuur.

In 1980 worden de plannen van ir. Svasek geadopteerd door statenlid R. Waterman met het uitbrengen van de nota 'Naar een integraal kustbeleid in Zuid-Holland'. Hierin is sprake van een landaanwinningproject van 4000 hectare met tal van mogelijkheden: recreatie, woningbouw, natuur, slibverwerking, een tweede luchthaven, glastuinbouw en een vierde haven bij Scheveningen. Het is een multifunctioneel plan met voor ieder wat wils. Het begrip 'bouwen met de natuur' wordt door Waterman verder uitgewerkt: natuurlijke kustvormen en zandsuppleties vormen een essentieel onderdeel van het plan.

In discussie met Stichting Duinbehoud

Vanaf dat moment wordt er uitgebreid en serieus gestudeerd op de mogelijkheden voor de aanleg van een eiland voor de kust van het Westland. Vele varianten worden uitgewerkt, diverse stuurgroepen in het leven geroepen en roerige inspraakbijeenkomsten georganiseerd. Maar even zo vaak sneuvelen de plannen of verdwijnen stilletjes in een la. Niet in het minst door voortdurende acties van Stichting Duinbehoud voor behoud van de natuur en het huidige kustlandschap. Voor spectaculaire publieksacties roept Stichting Duinbehoud de hulp in van Wim de Bie en voor het georganiseerde verzet worden

38.000 handtekeningen ingezameld door de werkgroep Deining aan Zee.

De ommekeer in deze discussie wordt in 2004 ingezet door gedeputeerde Lenie Dwarshuis van de provincie Zuid-Holland. Zij verlegt de koers van woningen naar veiligheid. Waar de oude plannen voor aanleg van eilanden in zee steeds gericht waren op het vinden van extra ruimte voor woningen, koppelt zij het eiland in zee aan innovatieve ideeën voor de veiligheid. Groot-schalige zandsuppleties voor de kust moeten Nederland beschermen tegen de stijgende zeespiegel.

Deze koerswijziging slaat goed aan bij de denkers en doeners van Rijkswaterstaat en het Waterloopkundig Laboratorium. En ook het bedrijfsleven (de baggeraars) zetten er de schouders onder; zij zien er wel brood in. Het begrip 'zandmotor' wordt verder uitgewerkt en resulteert uiteindelijk in het voorstel voor aanleg van een strandhaak voor de kust van het Westland.

Een strandhaak voor veiligheid, natuur en recreatie

Deze strandhaak heeft drie verschillende functies. In de eerste plaats is het een grote voorraad zand die ingezet wordt om kustafslag te compenseren en om de duinen te laten meegroeien met de stijging van de zeespiegel. Door de eb- en vloedbewegingen en de zeestromingen verplaatst het zand zich langs de kust en komt op plaatsen terecht waar 'zandhonger' is. Hier levert het zand, op min of meer natuurlijke wijze, een bijdrage aan de kustveiligheid.

Een tweede functie van de strandhaak betreft de natuur. Het gebied geeft ruimte aan de vorming van stranden en jonge duintjes met de bijbehorende planten en dieren.

Een derde functie van de strandhaak betreft

de recreatie. Ervaringen op de Waddeneilanden laten zien dat dergelijke kustvormen een aantrekkingskracht hebben op de recreatie. De belevingswaarde van de strandhaak voor de recreatie is ook een welkome aanvulling op wat de huidige stranden te bieden hebben.

De zandmotor lijkt een natuurlijke zandhaak

De locatie van de strandhaak is niet de eerste keuze geweest van de natuurorganisatie. Er kleven nogal wat nadelen aan. De belangrijkste daarvan is de invloed van de strandhaak op de waterhuishouding in de duinen. In het naastliggende duingebied Solleveld zullen de grondwaterstand en de grondwaterstroming veranderen, met in eerste instantie negatieve effecten op de bestaande natuur en de daar aanwezige waterwinning.

Voor de natuur was het beter geweest om de strandhaak zuidelijker te lokaliseren. Die variant is helaas gesneuveld vanwege het recreatiebelang. Met name vanuit Monster werd er druk uitgeoefend om de strandhaak niet voor 'hun' strandopgang neer te leggen.

Een opvallend kenmerk van deze strandhaak is de gelijkenis ervan met de strandhaken die op natuurlijke wijze ontstaan voor de kust van de Waddeneilanden. Het zijn zandbanken die onder invloed van zeestromingen naar de kust bewegen en zich daar verhelen met het strand. Als de bank eenmaal verheeld is met het strand, dan droogt het zand op, raakt in verstuing en vormt zo jonge duintjes. En als dat proces maar lang genoeg in stand kan worden gehouden, dan blijft Nederland veilig en behouden we onze duinen.

MARC JANSSEN IS CONSULENT
VAN STICHTING DUINBEHOUD.

